Morvaországi emlékek.

Irta: Gróf Logothetti Oresztesz.

I.

Este van és egyedül ülök a szobámban.

Körülöttem csendesség. És mégis, mintha zeneszót hallanék. Valahonnan *nagyon* messziről — magyar nótát!

Itt idegen földön magyar nótát!

„Kétszer nyilik az akácfa virága...“ Oh, ez a gyönyörü nóta nem megy ki a fejemből. Mintha most is húzná a cigány, halkan, nagyon halkan... messze nagyon messze...

Pedig épen pár pillanattal előbb még zajos társaság vett körül: meghívtuk volt a környékbeli intelligencia férfi tagjait egy kis vacsorára. Ettünk ittunk, kártyáztunk, kocintottunk... vigan.

Derék jó emberek ezek a morvaországi csehek, csak kissé nagyon hidegvérüek, — hiszen nem is ismerik a pezsgőt, meg a jó magyar nótát. Mindig sört isznak, iszonyú sok sört, a fiatal hölgyek is; még a legünnepélyesebb alkalmakkor is csak sört, de akkor pár kriglivel többet mint rendesen.

Különben nagyon szeretnek ők minket, kivált a politikában, mert azt remélik, hogy az összes engedményeket, amelyeket politikai téren mi fogunk megkapni, nekik is meg kell, hogy adják, amit mellesleg kétségbe mertem vonni. Csak azt sajnálják, hogy tót rokonaikkal nem bánunk elég emberségesen, ami ez idő szerint egyetlen elvi akadálya a cseh-magyar közeledésnek.

Akkor este is söröztünk, csak én egyedül ittam bort, tüzes magyar bort, valahonnan a Balaton mentéről.

Vacsora után egymásután szólásra emelkedtek az urak; roppant elmés pohárköszöntők hangzottak el. Nekem is kellett mondanom egyet; a cseh-magyar barátságra üritettem poharamat, amiben monarchiánk jövőjét látom. Azután meg letelepedtünk kisebb asztalok mellé és tarokkoztunk.

És akkor egyszerre valami kimondhatatlan érzés vett erőt rajtam. Mintha honvágy lett volna! Szerettem volna elrepülni innen tova messze, szép magyar hazámba és annak legkeletibb tájára, bérces szülőföldemre.

Véletlenül a nagy fali órára pillantok: $^1/_2$10 óra van. Odalent Erdélyben, kincses Kolozsvárt ma van az Imre-bál, ott éppen most, ebben a pillanatban járják a megnyitó csárdást!

És én itt vagyok egyedül, idegen földön, mialatt barátaim odalent táncolnak, mulatnak! Ugy éreztem bánatomban, hogy össze kell zúznom ezer darabra azt a poharat, amit kezemben tartottam. És mégsem tettem meg, mert féltem, hogy ezek a szolid, józan csehek még azt hiszik, hogy be vagyok rugva, vagy pedig kikapok a nagynénémtől, hogy összetöröm a poharait.

És kártyáztunk tovább. Vesztettem; nem sokat, mert hisz' csak fillérekbe játszottunk. Különben mit törődtem én azzal; egészen másfelé jártak a gondolataim.

Az egyik úr — reám pillantva — megjegyzé: „Fiatal házigazdánk egész este veszített; gratuláljunk neki, mert hiszen tudják az urak: pech im Spiel... stb."

Kissé nagyon régi, kopott vicc volt ez; mégis nevettünk rajta.

Végre abba hagytuk a játékot. Elővettem a hegedümet és lassan, bánatosan eljátszottam vendégeimnek, hogy: „Kétszer nyilik..." Azután rágyújtottam egy pár tüzes nótára és utoljára — közkivánságra — (elveim fentartása mellett) a Kossuth-nótára.

11 óra körül elbúcsuztak a vendégeink. És most, amikor megint egyedül vagyok magammal és gondolataimmal, újra megfogtam a vonómat és halkan, nagyon halkan — nehogy felébredjenek a háziak — azt húztam, hogy: „Csak egy kis lány van a világon..."

II.

Vasárnap délután volt. Vecsernyét harangoztak.

A kastély magas ablakaiból néztük a tolongást künt az utcán, mint sietnek az emberek a templomba, mely egy kis dombról tekintett le a falura.

Roppant vallásos jó nép Morvaországnak paraszt lakossága. Aki ott látja őket ájtatosan térdepelni a zsufolásig megtelt templomban vasárnaponként és hétköznap mindig, verőfényes tavaszi reggeleken épúgy, mint sötét zivataros téli napokon, az maga is velük kell hogy érezze annak a rajongó, őszinte, odaadó hitnek az ihletét!

Hét község tartozik a B—i parochiához és az őszhajú aggastyánok és görnyedt hátu nénikék már kora hajnalban kelnek útra, hogy három-öt negyedórai gyaloglás után ott a templomban hálát rebeghessenek Istenünknek.

Én magam is gyakran ott álltam templomozás előtt és bámulattal, de mégis igaz, benső örömmel néztem, mint jönnek le azok a jámbor emberek fagyos hidegben a hóborította hegyen át, egy meredek ösvényen, mint egy csillogó kígyó sokszínü, tarka viseletükben; és mint indulnak mise után megint haza, akárhogy sivít a szél körülöttük: boldogan, megelégedetten...

A városiak persze nem olyan buzgók. Egyáltalán kár, hogy az értelmiség ott is, ahol úgyszólván csak egyetlen egy vallásfelekezet van, szembe helyezkedik a nép igaz, őszinte hitével, azt csak az alsóbb osztály tudatlanságának mondván.

Abban a faluban is, ahol három hónapig laktam, egymással szemben állott a két párt: a klerikálisok és a liberálisok, melyek főképen községi választások alkalmával minden megengedett, de igen gyakran meg nem engedett eszközökkel is küzdenek egymás ellen. Előbbiekhez tartozik a becsületes munkás paraszt nép zöme és a nagybirtokosság, utóbbiakhoz sorakoznak a „felvilágosodott" intelligencia tagjai, élükön a tanítókkal és egyáltalán azok, akiknek igen fárasztó, hetenként legalább egyszer — vasárnap — templomba menni.

Akkor délután is néztük, néztük, míg elvonúltak mind, fel a templomba vecsernyére. Azután kis hugommal lementünk a kertbe.

A széles utca mintha hirtelen kihalt volna. Nem mutatkozott sehol senki. Pár percig csak a fehér felhőket figyeltük, mint száguldanak végig a tiszta sötétkék égen kelet felé —: szeretett, szép hazánk felé.

Az utca sarkán egyszerre felbukkan egy nagyon furcsa alak: öltözete egész rongyos, tetőtől-talpig sáros és amint gyors lépésekkel közeledik a park rácsos kapujához, oly veszélyesen tántorog jobbra-balra, hogy holtrészegnek kell lennie.

Künn a kapu előtt megáll és félénken körültekint. Azután óvatosan kinyitja a kis ajtót és belép a parkba. A teste közé egy szalmából font koszorú volt kötve, amelyre az idegen öreg nagyon büszkének látszott lenni. Egyszerre csak megfogta azt a két kezével, leszakitotta magáról, össze-vissza tépte és az egyes szalmaszálakat messze széjjelszórta a gyepen. Majd támolyogva kezdett közben táncolni, végre egy virággruppon keresztül bukott.

Ebben a pillanatban véletlenül megjelenik a láthatáron a kertész és észreveszi a részeg ember garázdálkodását. Káromkodva siet feléje, keményen megfogja a karjánál és egy nagyon erélyes mozdulattal kituszkolja a kapún.

Mi ketten is lassan lesétáltunk a helyszínére.

„Jaj, hogy összetaposta a virágokat!“ — búsult a kis hugom. Azután a kertészhez fordult: „Be jól tette, hogy kilökte azt a részeg embert. Hogy is ihatik valaki annyit, hogy nem is tudja, mit cselekszik!“

A derék cseh kertész, aki még mindig felháborodva gyűjtötte össze a szétszórt szalmát, bőbeszédüséggel beszélte el nekünk németül az egész esetet, ámbár úgyis láttuk: ... Holt részeg volt az öreg betörő,... folyton csak érthetetlen szavakat motyogott. Még jó, hogy nem mert ellenszegülni, mert különben megadta volna neki!... „Aberna ja!“ — mondja erős cseh kiejtéssel. „Hat immer nur gebrummt: aber tekintetes úr! tekintetes úr! Alászolgája!“

„Igazán ezt mondta?“ — vágott szavába kis nővérem. „Oh az a szegény jó ember! Be rosszul tette, hogy kidobta! Kérem, siessen keresse meg,... hivja vissza...!“

A kertész nagyot nézett, hogy miért lett a „részeg gazember“-ből olyan hirtelen „szegény jó“ ember.

Csak egyedül én értettem meg ezt a gyors változást, szerettem volna rögtön megcsókolni kis testvérkémet érette. Azért lett ő oly hamar „szegény jó“ ember, mert... mert hát itt idegen földön, idegen emberek között magyarul mondta, hogy: „tekintetes úr, alászolgája!“ magyarul!...